ԵՒՐՈՊԱ

Քաղաքական Լրագիր

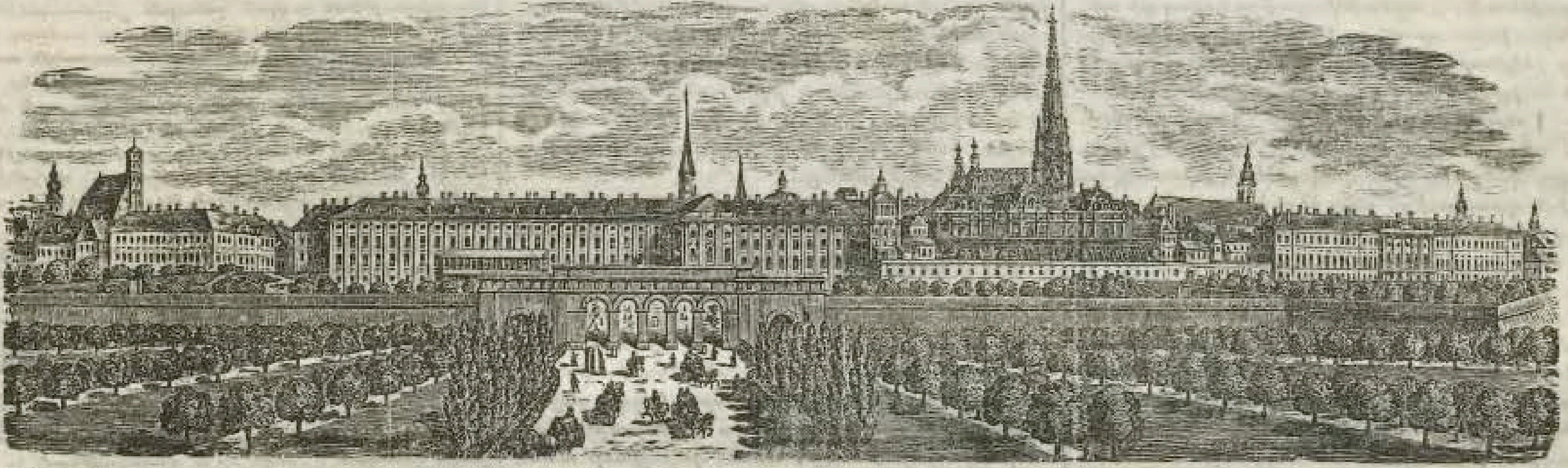

Թիւ 48 — 28 (17) ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ — 1853

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ. Օսմանցի արքեպիսկոպոսին հանդէսը։ Օրինաւորական ու Օրլէանեան ցեղերուն միաբանութիւնը։ Վերոնայէն մինչեւ Պրեշիա երկաթուղի։

ԳԱՂՂԻԱ. Ցամաքի պաշտօնեաներուն վէճերը կը կարուին։ Մեծափառ կայսրուհւոյն անուան տօնը։ Լա Նաթիոնէլի խմբագրին վրայ։ Պր. Պալմերստոնի Փարիզ գալը։

ԱՆԳՂԻԱ. Ազգային երկաթուղւոյ թեմական ժողովը։ Անգլիացիները ու Լը Փազերպուրկը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Պրուսիոյ մէջ եկեղեցական խնդիր։

ՍԱՐԴԻՆԻԱ. Խորհրդարանը կը բացուի ու կը լուծուի։ Պաշտօնէից փոփոխութեան խօսք։

ՀԵԼՎԵՏԻԱ. Փոխառութեան խնդիրը։ Հիւսիսային նոր կառավարութիւնը։

ԲՈՐԹՈՒԿԱԼ. Թագուհին կը մեռնի։

ԹՈՒՐՔԱՍՏԱՆ. Դանուբեան պատերազմ։ Խօսակցութիւն վրայ տեղեկութիւն։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. Մեծափառ կայսեր արքունիքը։ Հայոց ազգը։ Երեւանեան նաւատորմիղները։ Պատերազմի լուր։

ԱՄԵՐԻԿԱ. Փոփոխութիւններ։ Մէքսիքայի մէջ Սանթա Աննայի իշխանութիւնը։

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ. ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 27։

Մ ԵՀՄԵՏ ԱԼԻ նաւորդ ամսոյս 19ին Օսմանցի նորընտիր Գեր. արքեպիսկոպոս իշխանին՝ Նորին Սրբազնութեան Հռովմայ Պապին հաստատութեան կարգաւորական իշխանութեան տէրութիւնը հանդիսաւորապէս ... Այսօրէն յառաջ ... ընծայեց ... արքեպիսկոպոսը մեծաշուք փառաւորութեամբ կայսերական պալատը գնաց, հոն երկու ... իշխաններ ընդունեցան եւ մեծափառ կայսեր հրամանաւ պաշտօնական ընթացք ... որ կայսրն իր մասնաւոր հանդէսի պատուոյն համար հաւաքած մեծամեծներովն ու պաշտօնեաներովը գահի վրայ նստած էր։ Նորին Սրբազնութեան Գեր. արքեպիսկոպոսը գահին առջեւը հասաւ, տէրութեան ... խնդիրը մեծափառ կայսեր ըրաւ, որուն Նորին Մեծութիւնը պատասխան տուաւ կայսեր կողմանէ պատասխանեց։ Յետոյ Գեր. արքեպիսկոպոսը գահին առջեւը ծունր իջնելով՝ սուրբ աւետարանին վրայ հաւատարմութեան երդումն ըրաւ, եւ ... տէրութեան հաւատարմութեան նշան՝ կայսեր բռնած խաչն համբուրեց։ Ասկէ ետքը գահին աստիճաններէն վար իջնալով՝ իր շնորհակալութեան ճառը խօսեցաւ եւ նոյն հանդէսն ալ լմնցաւ։

— Օրինաւորական եւ Օրլէանեան ցեղերուն միաբանութիւնը՝ որուն վրայ շատոնց կը խօսուէր, ամսոյս 21ին Ֆրոհսդորֆ դղեակին մէջ Համպոր կոմսին պալատը կատարուեցաւ երկու կողմանէ ստորագրուած դաշինքով։ Նեմուրի դուքսը մանաւանդ բոլոր Օրլէանեան ցեղին անդամներուն կողմանէ ընկէն կը տեսնէ ... (որ նոյն ընտանիքը գացած էր՝ հիւանդ տիկնոջ ... ու ...) Վիեննա եկաւ։ Հոն գնաց Համպորի դքսին կողմէն ... կայսրին Լեւի դուքսն ընդունեցաւ. նոյն գիշերը հոն օթեւանելէն ետեւ՝ երկրորդ օրը Լեւի դքսին հետ Ֆրոհսդորֆ գնաց, ուր Համպորի կոմսը զինքը անձամբ ընդունեցաւ, եւ

երկուքը միասին կառքով պալատը գացին։ Դրմուրի դուքսն երկու ժամ հոն կենալէն ետեւ՝ Վիեննա դարձաւ։ Պաշտօնը տօնախմբելու ամէն միջոցներ կային, որոնց մէջն էր Լեւի դուքսն ալ, որն որ նոյն երեկոյին ալ ուրախական գէպքն իրենց կողմնակից ... ջահավառութեամբ ծանուցին։ Նոյն օրը Համպորի կոմսը Վիեննա եկաւ որ Դրմուրի դքսին այցելութեան երթայ։

— Միլանէն կը գրեն թէ Վերոնայէն մինչեւ Պրեշիա երկաթուղւոյ շինութիւնը լմնցաւ, եւ ամսոյս 19ին առաջին փորձը յաջողութեամբ եղաւ։ Այն ճամբուն ընթացքը երկուք ու կէս ժամ տեւեց։ Պրեշիայի քաղաքին ժողովուրդը յանուն մեծափառ կայսեր ուրախ, որ իրենց բուն սրտէն բղխած ... ցնծացին ... Միլան հասնելէն ... պրեշիային ... մեծ ուրախութիւն ըրին, եւ ի նշան շնորհակալութեան եւ ուրախութեան՝ նոյն իրիկունը բոլոր քաղաքը լուսաւորեցին։

ԳԱՂՂԻԱ

Նոյեմբերի 16ին առաւօտուն ժամը 5ին ՍԷՆ նահանգին բարձրագոյն դատաստանական ատեանը դատական դաւեշտական թատեր դաւադրութեան վրայ վերջնական վճիռ տուաւ։ Դատաստանական նիստն ամսոյս 15ին երկու ժամ ընդհատելէն ետեւ՝ ժամն իրիկուան 8ին նորէն սկսաւ ու բոլոր գիշերը տեւեց։ Ամբաստան դաւաճաններուն վրայ ընդհանուր տեսութիւն մը տալէն ետեւ՝ ժամը 10½ին երդուեալները (Jury) քննելու առանձին խորհրդարանը գնացին, եւ 3 ժամ ետքը նորէն դատարան դարձան։ Ամբաստանեալներէն 6 հոգի, որոնց մէջն է Դըլաքիանոյ, առանց յանցանաց, իսկ մնացածները յանցաւոր վճռեցին։ Ասոր վրայ ատեանը, երդուեալներու վճռին համաձայն, ազատ թողուց անոնք ... Իսկ ետքը, մնացած ամբաստանեալները մէջ բերուեցան, որոնց առջեւն երդուեալներուն վճիռը կարդացուեցաւ, ... դատաստանական ատեանը քննելու առանձին անոնց պատժոց վրայ խորհրդակցելու համար։ Նոյն ատեանը հետեւեալ վճիռը տուաւ. երդուեալ դատաստանին տուած անցիկութեանց յայտնի է որ Ա. Ա. (16 հոգի) յանցաւոր ճանչցուած են թէ 1853ին միաբանած ու շահերուն հետ խորհուրդ մէկ ըրած են որպէս զի Ա. կայսեր կենաց կամ անձին վրայ յարձակում ըրնեն, Բ. կառավարութեան ձեւերը քանդել կամ փոխել, միանգամայն ալ խորհուրդը գլուխ հանելու համար՝ զօրքերը ... ու զինք գործած են. իսկ Ա. Ա. (5 հոգի) յանցաւոր ճանչցուած են երկու մասնակից նոյն խորհուրդին, բայց առանց գործակցութեան նոյնը գլուխ ... Ասանցմէ եօթը հոգի մշտնջենաւոր աքսորութեան դատապարտուեցան. մէկ հոգի տասը տարուան, երեք հոգի եօթը տարուան, հինգ հոգի հինգ տարուան կալանաւորութեան. երեք հոգի ութը տարուան ու մէկ հոգի հինգ ու մէկ հոգի երեք տարուան բանտի։ Դատապարտեալաց քով գտնուած բոլոր զէնքերն ալ անկէ թեւան գրաւեցան։

— Նոյեմբերի 25ին իրիկունը՝ որուն հետեւեալ օրը մեծափառ կայսրուհւոյն անուան տօնն էր, Փարիզի բոլոր թատրոնները խիստ շքեղ լուսաւորուած ու զարդարուած էին անոր պատւոյն համար։ Նոյնպէս շատ խանութներ ու տներ ալ փառաւորապէս լուսաւորուած էին։ Մեծափառ կայսրուհւոյն անուան տօնին հանդէսը Ֆոնթէնպլոյի պալատին մէջ կատարուեցաւ։ Աւրօրյի Գեր. եպիսկոպոսը, որն որ մեծափառ կայսեր երկրորդ մատուռապետն է, պալատին մատրան մէջ պատարագ ըրաւ, որուն ներկայ էին մեծափառ կայսրն ու կայսրուհին եւ ուրիշ մեծամեծք։

— Լա Նասիոնալ անուամբ պաշտօնական մը որ ... Սրբոց դաշտերուն-ամենեան խնդրոյն վրայ հետեւեալ հատուածը գրեց, որն որ կրնանք շատ եւրոպական լրագրաց խորհրդածութեան նիւթ եղած է։ Ռուսաստան երբեք իր զէնք փառքի մէջ չթողներ բոլոր աշխարհքին առջեւ ըլլալու եւ զանիկա իրեն դէմ միաբանել տալու։ Պէտք է որ անոր համար, ինչ որ ազատ ու կարելի է, ինչու որ անկէ աւելի մեծ բաղձանքը կրնայ իրեն վերջապէս օգուտ մը չըներ։ Պէտք է որ եւս դաշնակ ու իր պաշտպանութեանները մանէ, որոնցմէ անկախութեամբ անդէմ ... այս նահանգը (եւ դաշնակը) պիտի կատարուի պատերազմին զօրութեամբը, որն որ զինուց զօրութեանէն խիստ մեծ է։ Եւրոպայի արեւմտեան տէրութիւնները չէն ուզեր զանիկա խանգարել։ Համոզուած ենք որ Ռուսաստան չայ կը համարի պարտութիւն պատերազմի մէջ մտնել, քան թէ իր պատիւը կորսնցնել, եւ իրաւամբ ալ, վասն զի կառավարութիւնները մարդիկներէն շատ աւելի պէտք ունին այն պատւոյն, որն որ իրենց իշխանութիւնը կ'ամրացընէ։ Անոր համար Ռուսաստան ոչ փութերը ու ոչ ալ Դանուբին քով պատուոյ կամուրջը կը խորտակէ։ Իր բանակները մեծ աղէտ մը վրայ այնպէս քաշ պատերազմէ մը ետքը նորէն եւ դաշնակով՝ իր պատիւը կը հաստատէ, ինչու որ Ռուսաստանի ազատորէն եւ դաշնակը՝ եւրոպական իրաւունքը նորէն ճանչնալ ըսել է։

Այս կարծիքը որ ըսինք սխալիր այս խնդիրներուն լուծումը աւելի գիւրին ու ապահով հինէ, որ թշնամութիւնները սկսած են, քան թէ սկսելէն յառաջ։ Արդարեւ Օսմանեան տէրութիւնը հիմակ աւելի զօրաւոր է եւ իր՝ նախ բանակցութեանց մէջ ու ետքը պատերազմի դաշտին վրայ՝ ցուցուցած իշխանութիւնը հիմակ իրեն շատ աղէկ ու նպաստաւոր դիրք մը տուաւ նոր բանակցութեանց նկատմամբ։ Օսմանեան տէրութիւնը հիմայ ժողովական մը դիտակ չէ, զոր որ Ռուսաստան կարենայ առջեւը մէկդի ընել ու արեւելքի մէջ իր եկեղեցիները մեծցընել։ Ռուսաստան իր առջեւն ունի կենդանի մարմին մը, որն որ իր բռնած տեղը կ'ուզէ պահել

ու Հիմնական քաղաքականութեան մէջ իրեն պատկանած մասն առնել: Օսմանեան տէրութեան առ բարդական վիճակութեանն ուրիշ ցուցման կարատութիւն չենթէր: Եւրոպայի կը մնայ միայն նորեր հաստատել ու իր դատաստանն օրինաւոր է: Պատուելոց քաղաքներն որ եւ իւր գործի սակ ու մեր հակամիտութեամբն օգնենք ժողովրդեան մը՝ որն որ իր իրաւունքը կը պաշտպանէ, բայց միանգամայն վտանգ ըլլալը մնաց ու մարդկային առ ազգ բանափութեան զորութեան վրայ: Գամասլի քով կայթող մէ որ ըլլայ, աշխատելան խնդիրն սամանատուական պատերազմի գաշտն վրայ չորոշուիր: Գամասլ խնամ նաց է սասնի մեծ նշմի մը համար: Պէտք է որ Եւրոպան դատաւոր ըլլայ: Պէտութիւնը թէ պատերազմաւ ըմպելու է ու թէ բանագնացութեամբ, յաղթութիւնը մէջտ Եւրոպայի պիտի մնայ, ինչու որ անոր ձեռքը երկու զէնք կայ, որոնց չկրնար մէկը դէմ կենալ, այսինքն զօրութիւն ու իրաւունք,,:

— Լոնտոնի այդուիցոց քով Գաղղիայի կայսեան գեսպան Պր. Վալեւսքիին հետադրով Անգլիոյ կանչուելը հասարակութեան խնամ այսպլութիւն պատճառեց. բայց ինչպէս Գրանքֆորդի օրագիրը կ'ըսէ, կ'երեւայ որ նոյն այցելութիւնը սովորական է, վասն զի երեք ամսէն մէջ պտըտող ըլլալն սովոր է, Պր. Վալեւսքիին բերած լուրն աւելի եւս անհաւանական կը ցուցընեն ընդհանուր պատերազմը: Ըստ նոյն լրոց՝ Անգղիայի կառավարութեան միտքն աս է: Քանի որ Ռուսք Դանուբը չեն անցնիր՝ անգղիական կամ գաղղիական նաւ մը Պոսփորոսը չանցնի: Սրդ խնամ անհաւանական կ'երեւայ որ տարւոյն հիմակուան եղանակին մէջ պարզապէս զօրավոր գետին այ եզրն ուղղ անցնին: Աստիճով բարր ձմեռ գաղարում պիտի ըլլայ, որ առեն զինադադարութիւնը կրնայ սրըխիլ որ հիմակ ի հարկէ ընդհատած բանակցութիւնները գառնան նորէն չսկսին: — Պր. Վալեւսքիին Գաղղիայ գաղ կ'երեւայ որ յարաբերութիւն ունի նաեւ այն փոփոխութեան հետ, զորն որ Օսմանեան տէրութեան կողմանէ եղած է անմիջական փաշոյն: Կը կարծուի որ Գաղղիան չիյլմար Օսմանեան տէրութեան իր բարեկամութեան ու հակամիտութեան այս ցուցն ընելու:

— Վայլեան զօրապետին գաւհիլիցութեան սակ բարձրագոյն յանձնարարական ժողովը մը գրուեցաւ, որուն մէջ պիտի խօսուի նաեւ հասարակ ձամբու վրայ ձեռքով լծուած կառքերու համար երկաթուղի շինելու վրայ:

ԱՆԳՂԻԱ

Լոնտոն, Նոյեմբերի 12էն: Անցեալ սարի Անգղիայի եպիսկոպոսները, նախարարութեան նորէն հաստատուելէն ետքը առջի անգամ, գաւառական ժողով ըրած էին եւ նոյն ժողովքին վճիռները Ս. Քահանայապետէն հաստատուած էին: Սրդ հիմայ նոյն վճիռները հրատարակելու համար ամէն մէկ թեմին եպիսկոպոսները թեմական ժողով ժողվեցին: Պիրմինկհէմի թեմին Տէր, եպիսկոպոսը Նոյեմբերի 10ին ժողովքը բացաւ: Իւր շրջագայութեան մէջ ձայնաւոր պատարագ մատուցանելու. Հ. Նիւման քարոզ տուաւ, որմէ ետքը ժողովարդն եկեղեցիէն դուրս ելլելով, թեմական ժողովը սկսաւ: Ձայնաւոր պատարագէն ետքը եղած թափօրին մէջ, եկեղեցականներուն կարգը կը սեռնուէին Դոմինիկեան, Բենեդիկտեան, Ծիսուաեան ու Քրիստոսի չարչարանաց կարգէն կրօնաւորք:

— Եւանկելական եկեղեցականութեան գլուխն ընդհանուր ապաշխարութիւն ու պահք պահելու առաջարկութիւն ըրաւ Լոնտոնի խնդրելու համար որ գալիքեանց հիւանդութիւնը դադրեցնէ: Լ. Փալմէրստոն իբրեւ ներքին գործոց պաշտօնեայ աս առաջարկութեան պատասխան տուաւ թէ ընդհանուր պահք հիմիկուան պարագայից մէջ նոյն վախճանին յարմար չէ, աւելի լաւ կ'ըլլայ որ մինչեւ հիմայ եղածէն աւելի զգուշութիւններ ըլլան նոյն հիւանդութեան առջեւն առնելու համար: Լորտ Փալմէրստոն տէրութեան սարին քաղաքացիներն ձեռքովը սասանց գրել կու տայ եպիսկոպոսին: «Աշխարհը Արարիչը մամնաւոր բնական օրէնքներ հաստատած է ան մարդկին համար՝ որուն վրայ մենք կ'ապրինք, եւ մարդուն բարեկենդանութիւնն ու թշուառութիւնը նոյն օրէնքներուն պահպանութեանն կամ զանցառութեանն կախում ունի: Աս օրէնքներէն մէկն ալ ագամեան գործոյն բնական վրայ հաստատած է առողջութիւնը, որ գրգռելի որ յառաջ կու գայ մարդիկներուն սասոնկ խառնութենէն կամ կենդանական ու բուսական ապականեալ նիւթոց շատութենէն. աստ՝ նոյն իսկ այն օրէնքներն սասնի ապականեալ առողջութեան գրեթէ անհրաժեշտ հետեւութեամբ հիւանդութիւն-

ներ կը պատճառեն. բայց միանգամայն նախանձամոլութիւնը [illegible]

[illegible]

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պրուս.: Սրսուն տարիէ (1803էն) վեր Ռուսաց պատմութեան մէջ [illegible]

[illegible] դէս կը գտնուի, որովհետեւ բաղդական իշխանք միշտ հ'ուզէն իրենց երկրին մէջ ուղղափառ եկեղեցւոյն ու եկեղեցականաց վրայ վերին հոգացողութիւն մ'ունենալ, առէն առէն ալ զանազան օրէնքներով եկեղեցւոյ ազատութիւնն ու եպիսկոպոսաց հոգեւոր իշխանութիւնը կը սեղմէն: Եկեղեցին սոր դէմ միշտ կ'ողոքէր, եպիսկոպոսները կը բողոքէին. բայց իրենց սրդար պահանջումը լսելի չէր ըլլար:

Սերջին տարիները՝ որ Եւրոպայի գրեթէ ամէն կողմերը եկեղեցւոյ ազատութեան համար նոր դար մը սկսաւ եւ ամէն տեղ կրօնական կենդանութիւն մը կը սկսուէր, Ռենոսեան գաւառներուն եպիսկոպոսները քանի մ'անգամ գաւառական ժողովքի գումարեցան, եւ իւրաքանչիւր տէրութեանց առջեւ դրին իրենց պահանջումները, որոնք կը վերաբերին Աստուծոյ եկեղեցւոյ չորհուած հոգեւոր ազատ եւ անկախ կառավարութեան. եւ կը յուսային որ առանց իրենց բաղձանաց կը հասնին: Փրկչական 81 ամբիոնն Գերադ. արքեպիսկոպոսը՝ իբրեւ վերին Ռենոսեան եկեղեցական գաւառին Մետրապոլիտ՝ մեծ համբերով աս բանին ետեւէն էր կաւ, եւ եպիսկոպոսաց ժողովքին խնդիրներուն իրաւացիք Պասրին մեծ գրքեն կը խնդրէր, գործով ալ անխախտութեամբ հոգեւոր կառավարութիւնը կը գործածէր: Երկրին կառավարութիւնը ամէն զգուշութեամբ դէմ սկսաւ գնել, մանաւանդ եկեղեցւոյ վերին խորհուրդ ըրած ժողովը, որուն ուղղափառ անդամներն իսկ գէթ պատասխանատութիւնը տուք տակ առնելով եկեղեցւոյ նկատմամբ իրենց ունեցած պարտաւորութիւնները արքեպիսկոպոսին դէմ ելան: Արքեպիսկոպոսը երկու չորս անգամ զիրենք խրատեց ու բանադրանք սպառնացաւ. բայց անոնք ուղղութեան չգալէն զատ, մեծ գքսին հրաման հանել տուին որ Արքեպիսկոպոսին հրամանագիրներն ու հրամաններն ամենեւին զօրութիւն չունենան՝ թէ որ Գուրկէր քաղաքապետն ալ չստորագրէ: Այսպիսի անկրաւ բռնութեան վրայ արքեպիսկոպոսը նզովեց վերոյն Գուրկէր քաղաքապետն եւ եկեղեցւոյ վերին խորհրդոյն 7 անդամները՝ որոնց երկուքը բողոքական են, եւ նոյն նզովքն եկեղեցիներուն մէջ հրապարակաւ կարդալ տալով, մէկ երկու ժողովրդապետ ասանկ՝ աս անոնց կառավարութեան հալածելու:

Ըստ Ֆիւլմպուրե վրայ ինչ հետեւեալ թուղթը կը գրէ պաշտօնէից:

... Սասանիկ եւ խորին ցաւով լեցուեցաւ. ամենաշնորհ պարապագրեալը յանրով այն յանդգնութիւնը՝ թէ ինք իր գործերովն ուզած ըլլայ մեծագրական կառավարութեան մեզի հայրական խրատով ու սիրով զղջման

թեան իրաւանց վրայ հասցնել եւ միջնորդական խանաժողութեան վեհաշուկութեան իրաւանց ձեռք գայրեն. Ներքևով համբերած ըլլալով որ ինք միշտ անպարտելի հանգստութեամբ կատարած է հայրական մը վարկած պարտք նկատմամբ Աստուծոյ իրեն տրուած իշխանին, ամենաշնորհ սպառագրեալ անհուն հաստատութեամբ իրեն կատարելով անհնար կը հերքէ ու կը մերժէ աս խնամ ու պէտք յանդգնութիւնը:

Խնդրոյ մէջ եղած գործերը, ինչպէս որ աս տարի Յունուարի 18ին սրտուած եպիսկոպոսական յիշատակագրին մէջ ամէն կողմանէ հաստատուած է, զուտ եկեղեցական իրաւանց ու պարտուց գործառութեան կը վերաբերին, որոնց կատարումը Աստուծմէ ու իր եկեղեցիէն: Ամենաշնորհափառ սպառագրեալ աս իր ճանապարհը պարտքերն արգիլել կառավարելը՝ չէր կրնար այնպէս գործածել երեւեալ. եթէ մեր դրուէ այն հակադրական յարաբերութիւններուն ու բանակցութիւններուն, որոնք վերին Ռենոսի թեմերուն եպիսկոպոսներուն իրազեկօրէն կը կառավարութեան աւզած զանազան յարաբերութեանց մէջ նշանակուած են: — Եպիսկոպոսունք աւելորդ խօսելէ չխորհեցան, հապա Աստուծոյ պատասխանին առջեւ իրենց ունեցած ահաւոր պատասխանատւութիւնը նկատելով՝ իրենց գործերու կերպը սահմանեցին, որպէս մարդկային իշխանութեան մը չհնարվեր գերեւել էն կեցրնել:

Ըստ համար ամենաշնորհապափառ սպառագրեալը չկրնար ծանկել նաեւ իր զղջմանքը նկատմամբ այն պահանջմանց՝ որոնք տէրութեան խորհրդական Պր. Շթէնկէլէն յաղթութեան մէջ իր առջեւը կը դրուէն, նախ՝ որ հնազանդի այնպիսի օրինաց՝ որոնք հակառակ են եկեղեցւոյ իրաւանց ու ազատութեան, որն որ ազդաց իրաւանց ու աւանդութեան երաշխաւորած է, եւ որոնք Քրիստոսի կրկնած եկեղեցական կարգադրութիւններ կ'ոչնչացընեն, երկրորդ որ հա առնէ այն կարգադրութիւններ՝ որոնք պարզապէս եպիսկոպոսական իրաւանց գործադրութենէն կը բխին: Ամենաշնորհազանք սպառագրեալը հոս առաքելական խօսքը կրկնէ թէ. «Պէտք է առելի Աստուծոյ հնազանդել քան թէ մարդկան,,: Եւ համոզուած ըլլալով որ ինք Աստուծոյ կամքը կատարած է, անվեհեր ու վստահութեամբ կը սպասէ ան ամէն հետեւանքներուն՝ որոնք իր գործոցը թէլադրելէն կրնան հետեւիլ: Եւրոպեականք ամէն բան իր եկեղեցւոյն փրկութեան կը ծառայեցընէ. անոր փառաւորութեան ծառայողներուն կը հաւանի, մարտիրոսութիւնն անոր ծաղիկն է:

Այն ատեն հեղեղը՝ այն որ հիմակ աշխարհին վրայ կը վազէ, երկրաւոր իշխանութիւն մը չկրնար արգելել: Միւսեւ կխոփեան իր եկեղեցւոյն քանի է Ան որուն երկինքն ու երկիրս վրայ ամէն իշխանութիւն տրուած է: Եկեղեցւոյ դէմ գործուած ամէն բռնութիւն միայն նոյնն ընողներուն վնաս կու տայ:

Աստ համար ամենաշնորհազանդ սպառագրեալը, յորդորելով ի սէրդ իր մեծափառ իշխանին՝ որուն բարերութեան ամէն պատահարներու մէջ հաստատուն հաւատարմութիւն պիտի ցուցընէ, եւ ի սէրդ իր հայրենեաց՝ որուն վրայ կը բարձրայ որ վերջացի այն օրհնութեան չիւսութիւնը, որն որ եկեղեցւոյ ազատութենէն յառաջ կու գայ, կը համարձակի մեծայ իր ընելու այն ամէն հետեւութիւններուն որոնք կրնան պատահիլ ի ծառայութեան: Եթէ ի գործ դրուին այն սպառնացուած բռնական միջոցները՝ որոնցմով կ'ուզուի իր հովուական հետեւողները երբեմն ընդ քահանայ մը առնելով, նորա երեսեան դէմ ընելու, եւ իր մեծին անհնազանդ ըլլալու: Աս հերքով եկեղեցական ծոխութիւնը խափանելով, կը խափանի ի նաեւ ուղղորդական իշխանութեան ծնիւնութիւնը. մանաւանդ եթէ պարտքերն այնպիսի քահանայի մը կը տրուին, որն որ ամէնի անկշռութեան ու յիշոցախոստութեան ասեն կը ընէր, արժէնն ու կնունքն իր իշխանին համար գոհած է, եւ որն որ միանգամայն պատարագ է առաջ Աստուծոյ՝ ինչ որ Աստուծոյ է, եւ կայսեր՝ ինչ որ կայսերն է:

Աւանդ տէրութեան գործակալ մը՝ սասանուած սրանցինքը չիկներ, Պսաուանգիայի հետանգածնոյն ժողովրդապետ գնելը... եւ արքեպիսկոպոսական խորհրդարանին մէկ անդամն առանց մեծագրական կառավարութեան համաձայնութեան աններկլը՝ մեծափառ իմաստակներն վեհաշուկական իրաւանց ձեռք գայրենել չէ, ինչպէս որ վերին Ռենոսի եպիսկոպոսաց վերջերեալ յիշատակագրին մէջ նշանակուած յարաբերութեանց յայտնի է: Նշանակա նաեւ մեծագրական վերին եկեղեցական խորհրդեան անդամներուն իրենց առնանէն առ անձին ուղղափառ ալ, պարտնադրուած նզովքն ալ նոյն իշխանութեան դէմ չէ, ինչպէս որ ամենաշնորհազանդ սպառագրեալը նոյնին վերաբերեալ գրութեանց մէջ մանրամասն մեկնած է:

Ամենաշնորհազանդ սպառագրեալը համոզուած ըլլալով որ իր պարտքը կատարած է, բնաւ ամենեւին չկրնար հաւանիլ իր կարգադրութենէն բան մը ետ առնել. իսկ ասէ եւ այն ալ իր գործոցը կանոն կ'առնէ այն պատասխանագիրը՝ զորն որ ինք աս տարի Յունիսի 16ին մեծագրական ներքին գործոց պաշտօնատանէն առաւ. եւ անոր մէջ եղած յայտարարութիւնները նորէն կը հաստատէ: Հիմակ ալ ամենաշնորհազանդ սպառագրեալը հաստատուն վստահութիւն ունի որ մեր ամենազօրութ վեհափառ իշխանաներ իր ամենազօրութ իմաստութեամբն ու արդարութեամբը կը ճանչնայ որ եպիսկոպոսաց խնդիրներն իրաւացի են եւ Պրուսի վեհափառ թագաւորին բարձր իմաստութեամբ առած օրինակին համեմատ՝ մարդասիրաբար կը հաճի հաստատել որ «Հռովմէական կաթողիկէ եկեղեցին իր գործութիւններն ազատութեամբ կը կառավարէ ու կը կարգաւորէ»:

«Աս անդորդութեան վտանգութեամբ ամենաշնորհազանդ սպառագրեալը ու իր կանոնիկոսները, որոնց հետ ինք կատարեալ միաբանութեան մէջ է, սուրբ եկեղեցւոյ կանոնաց համաձայն միշտ իր պարտքը պիտի կատարէ. իսկ իր ոգւոթիւնն ու զօրութիւնը կը գտնէ Աստուծոյ անուանն, այն որ երկինքն ու երկիրը ստեղծեց:

Ֆրայպուրկ, 1853, Նոյեմբեր 4:

ՀԵՐՄԱՆ

Ֆրայպուրկի արքեպիսկոպոս

Այս ամէն անցքերուն վրայ կառավարութիւնը չէ թէ միայն շուտով փչմանել արքեպիսկոպոսին խնդրոյն, այլ նաեւ Նոյեմբերին կոնգանը եկեղեցւոյ մէջ ժողովրդեան կարդացող քահանաները, եւ բատ ատենաբանութեան՝ արքեպիսկոպոսին հրամանագիրներուն սարագրող պաշտօնատէր եկեղեցականները կը բանէ, կը բանտարկէ եւ վրանին սաստիկ տուգանքներ կը դնէ։ Ասկից զատ՝ հրաման հանած է որ միայն արքեպիսկոպոսին հրամանաւը ժողովրդապետութիւն մը յանձն առնող քահանաները բանտարկուին ու իրենց քաղաքէն աքսորուին։ Նաեւ արքեպիսկոպոսն ալ ամէն բանութեանց դէմ իր հաստատութիւնը պահելով եւ իր վստահութիւնը միայն Աստուած դնելով, որոշած է եկեղեցւոյ ազատութիւնը պաշտպանել։ Ասոր համար իր կղերին ու ժողովրդեան շրջաբերական թուղթ մ՚ալ կը գրէ, որմէ հետեւեալ կտորը պատշաճ կը սեպենք հոս դնել։

. . . Մենք հիմայ, սիրելի՛ քահանայք եւ հաւատացեալք, հրեշտակաց ու մարդկան տեսիլ եղած ենք։ Աշխարհի ծանր ու պժգալի վիճակի մէջ, ամէնքս ալ մեր ծառայութեանը եկեղեցւոյ ազատութեանը կռուոյ փորձուինք։ Մենք զԱստուծոյ առնենք ու դաշնենք, եւ հնազանդ ըլլանք Ընդր օրինակին պէս, որն որ հնազանդ եղաւ մինչեւ ի մահ ու մինչեւ ի մահ խաչի։ Բայց մեզի ալ զօրութիւն թող տայ ամենազօրն Աստուած, որպէս զի մեզի քաջութիւն [illegible]

[illegible] ամբարշտաց զանձն իմ՚, որոց ձեռք լլկմանց յանդգնութեամբ են։

Քահանայք եւ հաւատացեալք, մեր օրերը յանգած է եւ մեր անդամները ծերացած են։ Մեր ասեր պիտի ըսեմ Լեւ Ա. Թովմասին հետ կ՚ըսենք թէ Բոլոր կենացս մէջ Աստուծոյ ողորմութեանը փորձ մը չզգացի՝ որն որ ի միտ եկեղեցւոյ եղած ըլլայ, ու ճակատս ընտրեցի եւ Քրիստոսի առաքելութեանը ու ուղղութեանը պիտի չխափեմ, որովհետեւ ոս ճակատս խնդի փրկութեան է, ու է ազատութեան ճակատս՝ որն որ ի կեանս կը տանի։ Ասոր վրայ պէտք չէ զուր ալ երկնչել, որպէս զի Քրիստոսի ու առաքելոց հետքը հետեւինք։ Չէ թէ կեղծեօք ու նենգութեամբ, այլ արդարութեամբ եւ ճշմարտութեամբ պիտի կառավարուի եկեղեցին, որն որ իրեն հետեւողներն ամէն փառանցներէ կ՚ազատէ։ Ասիկայ գիտէք եւ սուրբ գրէն իմացած ենք, օգնութեան կը գտնէք. եւ ան ատեն մի փոխնոյք մարդկան ձեռքէ բռնանալով։

Ես Աստուծոյ փառաց եւ եկեղեցւոյ ազատութեան համար եղած պատերազմը վստահութեամբ իմ՚ ծերացած թիկանցս վրայ թող առնէք։ Աստուծմէ մեզի տրուած աշխարհական իշխանաց հաւատարիմ եւ հնազանդ մնացէք, ասանց հրամը մնացած եւ չխաբեն . . . Այսպ ապառութիւնը պահեցէք, եւ մեր գործքին աղօթութիւնը ամենեւին յայտնեցէք. Աստուծոյ խօսքը, մեր մեծ ավագ խնամողներուն ապարանութեան եւ բոլոր ու ազգական աքրմանենց ու ազատ վրայ դրէք։ Ամենեւին կարգաւորութիւնն ու հաւատացեալ խաղաղութիւնը մի վրդովէք, որովհետեւ աշխարհաքաղաքական աւէր եղած գործը պղծէլ է։ Նոյն իսկ մենք ալ այսպիսի աղորմութեամբ ընկերող մը պէտք է որ եկեղեցական պատմութեան գրգռենք։ Բայց մենք վստահութեամբ կը յուսանք որ անպիտան եւ յանդգնական կը հնազանդիս ձեր հոգւոյ առաջնորդութեանց, որն որ պարզապէս Աստուծոյ պատուոյն եւ իր պարտուցը համար ալ պատերազմին մէջ մտած է։ Մեր կանոնակնոց ժողովքը մի սիրտ մի հոգի մեզի հետ միաբանելով՝ մեզի մեծ ուրախութիւն տուաւ։ Դուք ալ, մեծարգոյ քահանայք, մեզի հետ միացեալ մնացէք, ինչպէս ասոր առաջ հետ. հաւատացէք մեզի հետ յետագին յարերուն պէս, որպէս զի դժբախտաբ մեր սիրելի Տէրն ու Փրկիչը երգենք ու փառաւորենք։

Մեր չարչարանաց մէջ եղող եկեղեցւոյն համար աղօթեցէք մեզի հետ առ ամենակալն Աստուած Հայր, որն որ Ընոց աղաղակող ալ ս թագաւորաց սիրտն ուզած կողմը կը դարձնէ. աղօթեցէք մեզի հետ առ յաւիտենական Որդին, որն որ իրեն անպարտելի դրօշը յաղթութեամբ կը կառավարէ իր եկեղեցին. աղօթեցէք մեզի հետ առ Ս. Հոգին, որն որ եկեղեցւոյ մխիթարիչ տրուած է մինչեւ զաւակածն աշխարհի. աղօթեցէք մեզի հետ առ ամենասուրբ Կոյս Մարիամ, առ գերած Մարդու ընկերջ, որն որ առ հաւատու հոգեւոր մէջ իր բարեխօսութիւնը խնդրողը երբեք չմերժեր։ Հայցեցէք Ամենայն սրբոց բարեխօսութիւնը, որոնք առ կենաց մէջ մեր Ս. եկեղեցւոյն համար պատերազմեցան, չարչարուեցան արիւն թափեցին ու մեզի հետ յաւիտենականին աթոռին առջեւ կ՚աղօթեն։ Եթէ Աստուած ի մեր կողմն է, ով կրնայ մեր հակառակիլ։

Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ արքեպիսկոպոսին որոշուած Սոստանիցայ ժողովրդապետը նոյն քաղաքը հասած ու ժողովրդապետութիւնն առած է, եւ կառավարութիւնը բռնած կամ թողուցած է։ Կ՚ըսուի որ Աւստրիա ատ բանին մէջ իր միջնորդութիւնը առաջարկեր եւ արդէն ընդունուեր է։

ՍԱՐԴԻՆԻԱ

ԴՈՒՐԻՆ, Նոյեմբերի 16։ Խորհրդարանը նորէն բացուելու առեն, ծերակուտի ժողովոյն առաջին նստին մէջ ելեւմտից պաշտօնեան երկայն ճառ մը խօսեցաւ։ Պաշտօնեան իր խօսակցութեան մէջ օրինաց առաջարկ մը պաշտպանեց, որուն դէմ խօսած էր նոյնին նկատմամբ գրուած յանձնաժողովական ժողովքը. օրինաց առաջարկոյն հետեւութիւնը պիտի ըլլայ ելքութեան ընդհանուր գանձարանին (Tesoreria generale) մատակարարութիւնն ազգային դրամատունին յանձնել։ — Նոյն նստին մէջ ծերակուտի 10 նոր անդամոց ընտրութիւնը ծանուցուեցաւ. որոնցմէ երկուքը, Կաւուրի կոմսն ու Լամարմորայի ասպետը, նոյն առեն օրինաց պահանջած երդումն ըրին։ — Հեռագրով եկած վերջին լուրը կը ցուցնէ որ պատգամաւորաց ժողովոյ նախագահ ընտրուեր է, եւ քիչ մը ետքը նորէն ընտրութիւն պիտի ըլլայ։ Ասոր պատճառը մինչեւ հիմայ չիմացուեցաւ։

— Միլանէն կ՚ըսեն թէ Պր. Ցապարինա առաջին գործոց պաշտօնեան իր պաշտօնէն հանուելով, նոյնը Վիկտորին Թիւրինէն կ՚ելլէ. Սարդինիոյ դեսպանին յանձնուեր է, նոյն քաղաքը կ՚ըսեն նաեւ թէ կրիտուոցեան պաշտօնատարը [illegible]

ՀԵԼՈՒԵՏԻԱ

ԲԵՌՆ, Նոյեմբերի 6։ Ընդհանուր կառավարութիւնը Հելուետիոյ դաշնակցութեան ժողովքին դարձեալ [illegible]

[illegible] հանելու թղթատուութիւնը՝ զորն որ Կրաւաճիւնոսէն գաւառը պիտի վարէ, Պետանին չէաղ։

Իսկ դաշնակցութիւնը չէ թէ միայն Պէսսինիոյ, նաեւ Հելուետիոյ մէջ նստող քաղաքական փախստականներուն վրայ խիստ զգուշութիւն եւ հսկողութիւն կ՚ընէ։ Կ՚ըսուի որ ասկից առաջ համար է, վասն զի Փարիզի ու Լոնտոնի փախստականներուն մէջ աչքի զարնող շարժում մը կը տեսնուի։

— Ժնեւայի Փոքր ընկերութեան արձանական կառավարութիւնն խիստ։ Երկու կողմնակցութիւններն ու նոր կառավարութեան գաւառաց ընտրելու Ցեղրէի անուանը մէկ 9487 քուէով։ Ընտրութեանն յառաջ 9843 քուէ առեալ կար, սակայն անոնցմէ միայն 9763 քուէն վաւերական սեպուեցաւ եւ ընտրութեան բացարձակ քուէից առաւելութիւնը 4882 պիտի ըլլայ։ Այս երկու կողմնակցութիւններն ալ այնչափ բռնեցան իրենց կողմն զօրացնելու որ կին ծեր վերցնելով քուէով Ցեղրէին դաշնէլի սահմանեցաւ։ Այս ընտրութեան խաղաղութեանը պահպանողական կողմնակցութեան յաղթութիւնն ու Փազիին անտանելի հրամանատարութեան կործանումը յառաջ եկաւ։

— Սոֆրոնեան համեմատ, ընտրութեան հետեւանքը քաղաքին ամէն կողմը հրատարակուեցաւ ավրկանութեան մարդու մը ձեռօք, որուն հետ թմբկահարներ ու շատ մարդիկ կ՚երթային։ Ամէն տեղ ուր որ յայտարարութիւնը կը կարդային, Ժընեւ պարագրե ազդրը կը լսէր. միայն մէկ արուարձանի մէջ Ճէյմսոյ կողմնակցութիւնը սուլելով ու աղաղակելով իր ատելութիւնը ցուցուց։

ՓՈՐԴՈՒԿԱԼ

ՄՕՆԻԹԷՕՐ Լիսպոնէն Նոյեմբերի 15էն հեռագրով առած կը ծանուցանէ թէ Փորդուգալի մեծաւոր թագուհին զաւակ ծննդեան առեն վախճաներ է։ Հօտ օրինաց իր իմացագրական ատենինը ակնարկութեան խորհրդականութիւնը ձեռք առաւ մինչեւ որ թագաժառանգն օրինական հասակը լեցնէ։ Լիսպոն քաղաքը խոյռ է։

ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ

ՊԵՏԵՐՊՈՒՐԿ, Նոյեմբերի 12։ Քրոնշտատէն ուղղակի Պետերբուրգ նաւակներ հանելով կը ծանուցանեն թէ նոյն օրը հրաման եկեր է Տուլայ զօրքերուն որ անոնք 14էն դէպ ի Դանուբ երթալու ճամբայ ելլեն։ Քրոնշտատ կը կարծեն թէ Սորտաւալ իշխանը հոն պիտի գայ. նոյնպէս կ՚ըսեն թէ Ռուսաց Խալիճիայի կողմերը ժողովելով՝ զօրքերը Վալաքիոյ եկեղեցեաց հասել կ՚ուզեն։ Իսկոյն ինչ Վալաքիոյ մէջ ամէնէն իմ կողմնակից չունենք, անոր համար զօրաց հրամանատարները շատ զգուշութիւն կ՚ընեն եւ պատերազմի վիճակն ալ խոստութեամբ ի գործ կը դրուի. ամէն տեղ պաշտօնատէրներուն զգուշութեան ու հսկողութիւնը խիստ մեծ է։

— Վերջի օրագիրը Ռուսիոյ զինուորական զօրութեան վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնը կու տայ։ Ռուսաստանի մէջ, կ՚ըսէ, հինգ երկու տեսակ բանակ կայ. մէկը կանոնաւոր զօրաց, որն որ միայն մեծամեծ գործողութեանց բանակ կը կոչուի, ու եւրոպական մեծ աշխարհներուն որոշուած է եւ միայն ընդհանուր պատերազմ ըլլալու ենթադրութեան տեղէն կը փոխադրուի։ Այս բանակը Նորոլենեմ ու Պիտեր զօրապետին կարգադրութեան համեմատ կարգաւորուած է, եւ պէտք է այն կանոնաւոր զօրքէն զանազանել, որն որ տեղական արուշաշ մ՚ունի կամ քաղաքներուն ամրոցները պահպանելու համար է եւ կամ մասնաւոր պատերազմի մը համար որոշուած է, զոր օրինակ Կովկասու համար։ Աս երկու տեսակ զօրքերէն զատ, կան նաեւ անկանոն զօրաց գնդեր։

Մեծամեծ գործողութեանց բանակին ամէն մէկ բաժինը արշաւանքի մը համար հարկաւոր եղածը պատրաստ ունի. նոյն բանակին պահեստի զօրքը թիկնապահներէն ու անոնցմէ զատ կ՚առնուի. ընդ ամէնը կը բաղկանայ 368 հետեւակ զօրաց գունդ, 468 հետեւակ վաշտ ու 996 թնդանօթէ։ Այս հաշուին մէջ անկանոն զօրքն ու Կովկասու բանակն առնուած չեն։

[illegible] 450,000ի [illegible] 996 [illegible] 200,000 [illegible] 420 [illegible] 500,000 [illegible]

[illegible] րուն եւ կամ հին ատեւութեան մը համեմատ, պատերազմին սկիզբները քիչ զօրք դուրս կը հանէ, եւ ասկից կը մեկնուի որ ինչու համար մինչեւ հիմայ Դանուբի իշխանութեանց մէջ 90,000, կամ բստ այլոց՝ միայն 60,000 զօրք ունի, որն որ երկու բաժնուած է, մէկ մասը Տաննէնպէրկ զօրապետին տակ, միւսն ալ Նորզէրտով իշխանին սպարապետութեան տակ։ Կ՚ըսուի որ Դանուբի իշխանութեանց մէջ երկու զօրաց բաժիններուն կը սպասուի, որոնցմէ մէկը Փրութին քովերը կեցած է. զրահ բաժնուած զօրութիւնները միասին առնելով՝ 120,000ի բանակ մը կը կազմուի։ Ռուսի Փոնթոսի մեծ բանակը 200,000 կոմսնոր ու 40,000 անկանոն զօրքերէ պիտի բաղկանայ, որուն հրամանատարութիւնը Բասքեւիչ իշխանին պիտի տրուի։ Կ՚ըսուի նոյնպէս որ Կայսերական Թիֆլիսեայ զօրաց բաժինը, Փանսքի զօրաց պահեստի զօրքը պիտի ըլլայ եւ Կայսերական անձին իշխանի մը իշխանութեան տակ պիտի դրուի։ Կովկասու կողմերը, ուր որ ժամանակէ մը վեր պատերազմը նորէն սաստկացած է, Վորոնցով իշխանին տակ կայ 80,000 զօրաց բանակ մը, եւ ասիկէ մէկտեղ առնենք բոլոր զօրքը, որն որ Հայաստանի ու Տաճկի դէմ ճակատած է, 200,000ի բանակ մը կ՚ըլլայ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, Նոյեմբերի 2։ Ժուռնալ տը Գոնսդանդինոբլը այսպէս կը գրէ։ Անցեալ ամսոյն վերջին օրը Վեհափառ կայսրն իր մեծամեծներովը Մէկամէկ Պոլոր գնաց, ուր իր բարձրագոյն հրամանաւը ժողով մը գումարուած էր, որուն ներկայ էին պաշտօնեաները, երեւելի գրագիրները, ներգործական պաշտօնի մէջ գտնուող եւ չգտնուող քաղաքական ու զինուորական վիճակէ մեծամեծներն ու մեծ մէկլիսներու երեւելի կարգայաղները։ Վեհափառը հոն հասած առեն՝ պաշտօնեայք զինքը դիմաւորեցին եւ քիչ մը հանգչելէն ետեւ, ժողովքին նիստը բացաւ։ Վեհափառ կայսրը բոլոր ազգային ժողովքին (այս իրքն՝ ազգը ներկայացընողներուն) բարձրագոյն յայտագիր մը տուաւ, ծանուցանելով որ աս ժամանակներս, որոնց մէջ գաղթն ու երկրին նախկին իրաւունքներն ամենէն կը պաշտպանուին եւ ամէնայն ալ անոնց համար իւր զինքը կը զոհէ, ինքն ալ հասարակաց աշխատութեանց ու փառանցներուն մասնակից կ՚ուզէ ըլլալ եւ գային ոսկիներն իր քաշ ու հաւասարին զօրաց քով երթայ։ Ռեշիտ Փաշան՝ փոխադրային ուղղուած հրամանագիրը Վեհափառին գիւանագրէն ձեռքէն առաւ ու ամենուն առջեւը կարդաց։

Պաշտօնական փոխադրեալ։ Իմ զօրաց ետեւէն ու բորբոքը, բոլոր պաշտօնատարներուն անձնանուէրու-

[illegible]

ԱՄԵՐԻԿԱ

[illegible]

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՐԿՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԻԷՆՆԱ, ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 26

[illegible] 100 [illegible]	—	[illegible]	ֆիոր.	2	ամիս
[illegible] 100 [illegible]	115¼	"	"	½	"
[illegible] 300 [illegible]	113¾	"	"	2	"
Լոնտոն 1 [illegible]	11,15	"	"	1	"
Համբուրգի 100 [illegible]	—	"	"	2	"
Մարսիլիա 300 Ֆրանք	135½	"	"	2	"
Միլան 300 [illegible]	113½	"	"	2	"
Փարիզ 300 Ֆրանք	135½	"	"	2	"
Ֆրանկֆուրտ 120 ֆիոր.	114¾	"	"	3	"
Պօլիս ([illegible] 17) 388—390 փարայ	1	"	"	31	օր

ՎԻԷՆՆԱ
[illegible]